Sessie data rapport

AI in het hoger onderwijs

Civinc voorbeeldrapport · 16 November 2026

Civinc

Index

Grootste spreiding · Meest besproken · Langst besproken

Samenvatting

Pag.	
2	Inhoudsopgave
3	Overzicht van de sessie
4	Antwoorden op survey vragen

Annex: analyse per stelling

Pag.	
6	Tentamens moeten weer met pen en papier, in een zaal zonder schermen.
7	AI maakt studenten lui, niet slimmer.
8	Wie een scriptie door AI laat schrijven, verdient geen diploma.
9	Een AI-tutor legt beter uit dan de gemiddelde docent.
10	Over vijf jaar is een universitair diploma minder waard door AI.
11	Docenten die AI verbieden, bereiden studenten voor op een wereld die niet meer bestaat.

Civinc

Een AI analyse maakte onderdeel uit van deze sessie. De output kan onjuistheden bevatten. Voor meer informatie over ons gebruik van AI, klik op de link hieronder

Onze AI factsheet

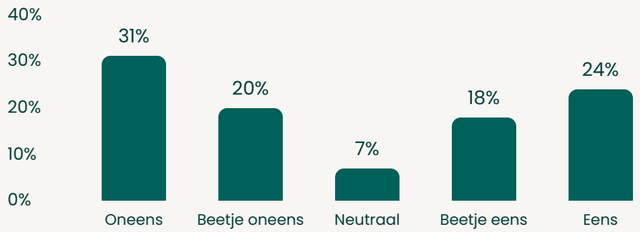
Overzicht van de sessie

84 mensen namen deel aan de sessie. Zij bespraken **130 thematische stellingen**, waarbij **1.126 berichten** in **79 conversaties** werden verstuurd.

Een paar hoogtepunten

Tentamens moeten weer met pen en papier, in een zaal zonder schermen.

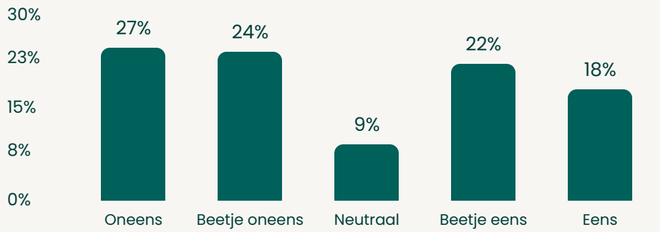
Verdeling Spreiding 1.6

Zie pagina 6

AI maakt studenten lui, niet slimmer.

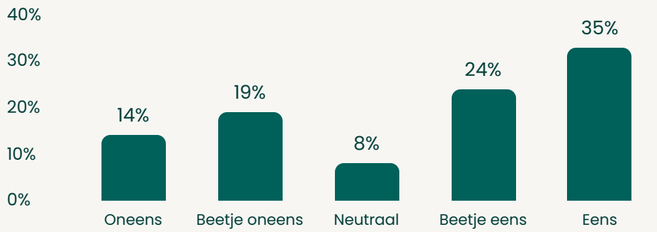
Verdeling Spreiding 1.5

Zie pagina 7

Wie een scriptie door AI laat schrijven, verdient geen diploma.

Verdeling Spreiding 1.5

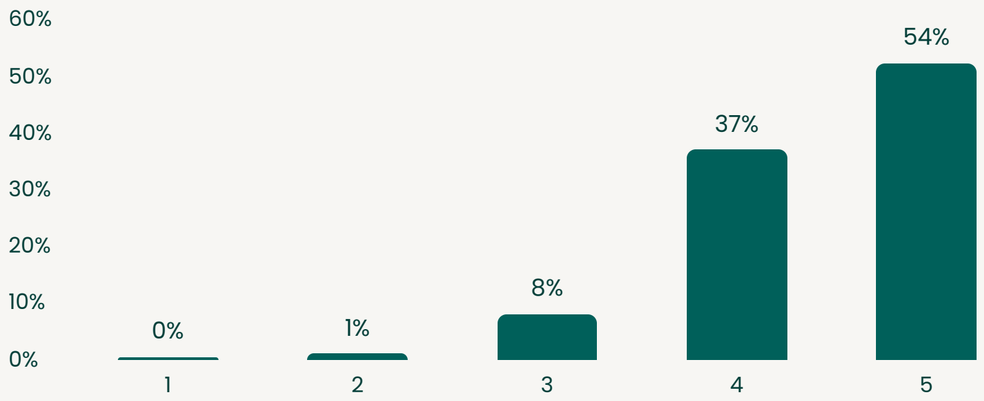

Zie pagina 8

Antwoorden op survey vragen

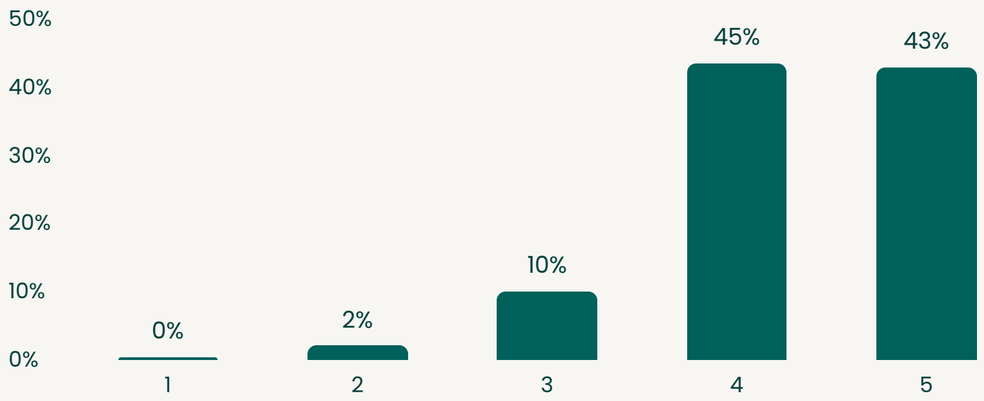
Veiligheid

Hoe veilig voelde je je om je mening te delen? (1 = niet veilig, 5 = heel veilig)

Hoe vond je het?

Geef een cijfer tussen de 1 (negatief) en 5 (positief), en vertel hieronder meer over je ervaring.

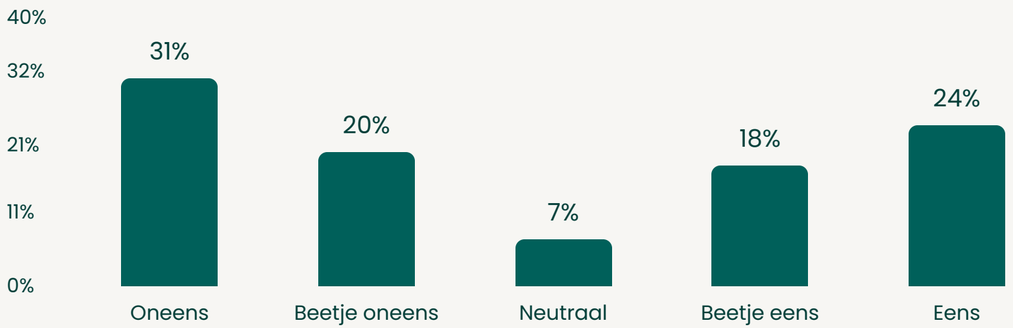
Bijlage:

Data resultaat per stelling

Tentamens moeten weer met pen en papier, in een zaal zonder schermen.

Antwoorden (%)

Hoe vaak besproken: **22**

Samenvatting

Dit is de stelling waarover de groep het sterkst verdeeld is, met nauwelijks neutrale stemmen. Voorstanders noemen de tentamenzaal het enige moment waarop nog vaststaat wat iemand zelf weet. Tegenstanders vinden dat je daarmee toetst op een situatie die buiten de universiteit niet meer voorkomt. In meerdere gesprekken verschoof de discussie van "pen of laptop" naar de vraag wat een tentamen eigenlijk moet meten.

Waarom oneens

Zo werkt niemand meer

In geen enkele baan los je een probleem op zonder bronnen, collega's of hulpmiddelen.

Handschrift als drempel

Wie langzaam schrijft of dyslexie heeft, wordt beoordeeld op de pen in plaats van op kennis.

Stampen wint weer

Zonder hulpmiddelen toets je vooral geheugen, niet inzicht of toepassing.

Waarom eens

Eindelijk zekerheid

In de zaal weet je zeker dat het antwoord uit het hoofd van de student komt.

Gelijk speelveld

Iedereen heeft dezelfde middelen, los van welk AI-abonnement je kunt betalen.

Rust in je hoofd

Zonder scherm leer je anders: je weet dat je het echt moet begrijpen.

Prominente ideeën & suggesties

Mix van toetsvormen: Combineer een tentamen in de zaal met een opdracht waarbij AI juist is toegestaan.

Mondeling terug: Vervang een deel van de schriftelijke toetsen door korte mondelinge gesprekken.

Open boek, open AI: Maak vragen die je ook met alle hulpmiddelen alleen met inzicht kunt beantwoorden.

Laptop op slot: Gebruik beveiligde tentamenlaptops in plaats van terug te gaan naar papier.

Verdiepende vragen

Wat meet een tentamen? Wat je onthouden hebt, of wat je met kennis kunt doen als het erop aankomt?

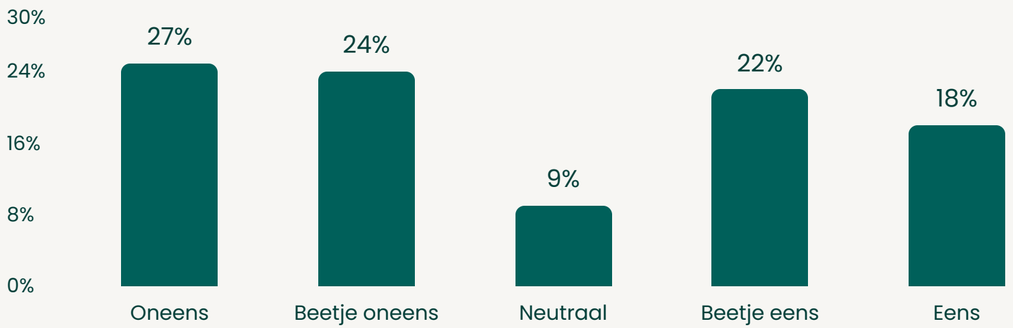
Is controle het doel? Kiezen we deze vorm omdat hij het beste toetst, of omdat hij het makkelijkst te bewaken is?

Wat neem je mee? Welke kennis wil je over tien jaar nog paraat hebben zonder iets op te zoeken?

AI maakt studenten lui, niet slimmer.

Antwoorden (%)

Hoe vaak besproken: **24**

Samenvatting

Iets meer dan de helft is het oneens, maar de eens-groep bracht de persoonlijkste argumenten in. Meerdere studenten beschreven dat ze teksten minder vaak zelf lezen sinds een samenvatting één klik weg is. Tegenstanders zeggen dat AI hen juist sneller bij de moeilijke vragen brengt. De gesprekken kwamen vaak uit op hetzelfde onderscheid: AI als afkorting om het werk heen, of AI als sparringpartner tijdens het werk.

Waarom oneens

Sneller bij de kern

Wie uitleg op maat krijgt, houdt tijd over voor de vragen waar het echt om gaat.

Dat zeiden ze ook van Google

Elke nieuwe techniek zou ons dom maken; telkens leerden we er anders door denken.

Het ligt aan de opdracht

Een taak die AI in een minuut oplost, was al geen goede leertaak.

Waarom eens

Ik lees minder zelf

Samenvattingen vervangen het lezen, en daarmee het moment waarop je iets echt snapt.

Worstelen is leren

Juist het vastlopen zorgt ervoor dat kennis blijft hangen; AI haalt dat weg.

Je merkt het te laat

Pas op het tentamen blijkt dat je het antwoord herkende, maar niet kon bedenken.

Prominente ideeën & suggesties

Eerst zelf, dan AI: Maak een eigen poging voordat je AI om feedback of een uitwerking vraagt.

Leer goed prompten: Geef een werkgroep over AI als sparringpartner in plaats van als antwoordmachine.

Leg het uit aan een ander: Laat studenten elkaar de stof uitleggen; dat kun je niet uitbesteden.

Bespreek het eerlijk: Vraag in de werkgroep hoe iedereen AI gebruikt, zonder oordeel.

Verdiepende vragen

Afkorting of sparringpartner? Wanneer hielp AI je het laatst iets beter begrijpen, en wanneer sloeg je het begrijpen over?

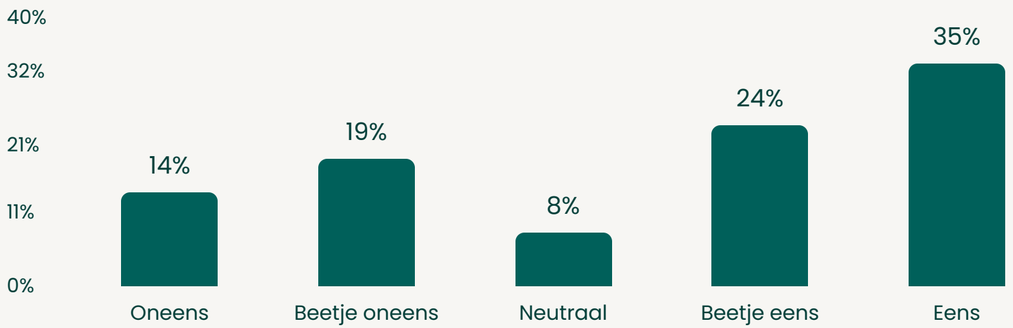
Is moeite een doel? Moet leren moeite kosten om te werken, of is dat een romantisch idee?

Wat doe je met de tijd? Als AI je uren bespaart, waar gaan die uren dan in de praktijk naartoe?

Wie een scriptie door AI laat schrijven, verdient geen diploma.

Antwoorden (%)

Hoe vaak besproken: **27**

Samenvatting

Een meerderheid vindt dat een scriptie eigen werk moet zijn, maar bijna niemand kon aanwijzen waar "laten schrijven" begint. Voorstanders zien het diploma als bewijs dat je zelf kunt denken. Tegenstanders vergelijken AI met een begeleider, een spellingcontrole of een studiegenoot die meeleest. Opvallend: studenten die het oneens waren, verdedigden zelden volledig uitbesteden; ze verzetten zich vooral tegen een verbod dat niemand kan controleren.

Waarom oneens

De grens is onvindbaar

Tussen spellingcontrole en een heel hoofdstuk zit een glijdende schaal die niemand kan handhaven.

Het idee blijft van jou

Wie de vraag, de data en de conclusie zelf bedenkt, heeft het denkwerk gedaan.

Hulp bestond altijd al

Begeleiders, bijlesbureaus en ouders schrijven al jaren mee; dat noemen we geen fraude.

Waarom eens

Een diploma is een belofte

Een werkgever moet erop kunnen vertrouwen dat jij dit zelf kunt, ook zonder hulpmiddel.

Schrijven is denken

Wie het schrijven overslaat, slaat ook het ordenen van de eigen gedachten over.

Oneerlijk voor de rest

Wie maanden zwoegt, krijgt hetzelfde papier als wie een middag heeft geprompt.

Prominente ideeën & suggesties

Verdedig je scriptie: Laat elke student het werk mondeling toelichten; daar blijkt wie het begrijpt.

Laat het proces zien: Beoordeel ook tussenversies en keuzes, niet alleen het eindproduct.

AI-paragraaf verplicht: Laat studenten beschrijven waarvoor ze AI wel en niet hebben gebruikt.

Eén heldere regel: Spreek per opleiding af wat mag, in plaats van per docent iets anders.

Verdiepende vragen

Waar begint laten schrijven? Bij een eerste opzet, bij het herschrijven van je alinea's of pas bij een volledig hoofdstuk?

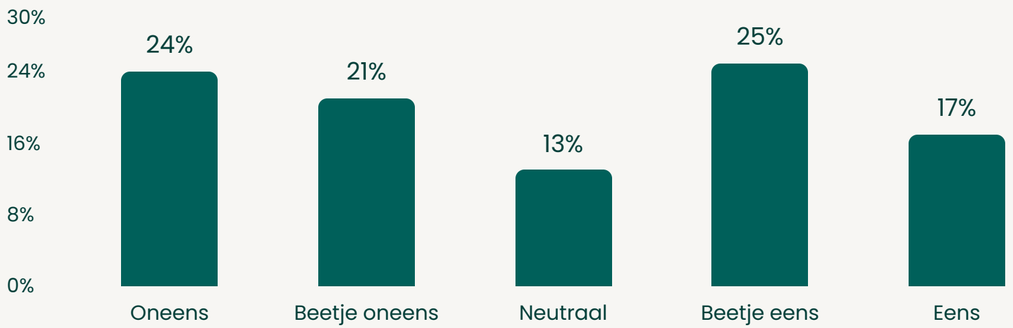
Wat bewijst een scriptie? Dat je kunt schrijven, dat je kunt onderzoeken of dat je zelfstandig kunt denken?

Wie controleert dit? Wat is een regel waard als geen docent kan vaststellen of hij is overtreden?

Een AI-tutor legt beter uit dan de gemiddelde docent.

Antwoorden (%)

Hoe vaak besproken: **17**

Samenvatting

De meningen lopen uiteen, en dat hing sterk af van wat deelnemers onder "uitleggen" verstaan. Voorstanders waarderen dat AI nooit zucht, altijd tijd heeft en dezelfde vraag tien keer anders wil beantwoorden. Tegenstanders wijzen erop dat een docent ziet waar je vastloopt voordat je het zelf kunt verwoorden. Breed gedeeld was de gedachte dat de twee elkaar aanvullen: AI voor de uitleg, de docent voor de vraag die je niet durfde te stellen.

Waarom oneens

Een docent ziet je twijfel

Een goede docent merkt wat je niet snapt, ook als je de vraag niet kunt stellen.

Zeker klinken is niet kloppen

AI legt overtuigend uit, ook als het antwoord fout is.

Enthousiasme steekt aan

Je onthoudt een vak door de docent die ervan hield, niet door een chatvenster.

Waarom eens

Nooit een domme vraag

Je durft AI te vragen wat je in een volle zaal voor je houdt.

Uitleg op jouw niveau

Je krijgt een ander voorbeeld zolang je het nog niet snapt, zonder dat iemand wacht.

Altijd beschikbaar

Ook om elf uur ’s avonds, de avond voor het tentamen.

Prominente ideeën & suggesties

Docent als coach: Gebruik contacttijd voor gesprek en verdieping, en laat basisuitleg aan AI.

Anonieme vragenronde: Verzamel vragen vooraf, zodat ook de stille studenten gehoord worden.

AI-antwoorden nakijken: Laat studenten een AI-uitleg beoordelen en verbeteren als opdracht.

Opleidingseigen tutor: Bied een AI-tutor aan die werkt met de eigen literatuur van het vak.

Verdiepende vragen

Wat is goede uitleg? Dat je het antwoord krijgt, of dat je daarna zelf verder kunt?

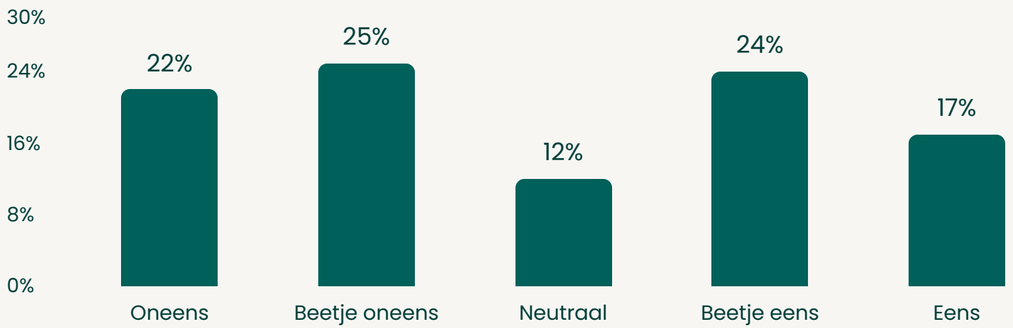
Welke vraag stel je niet? Wat houdt je tegen om een vraag in de zaal te stellen, en lost AI dat op?

Waar is de docent voor? Als uitleg overal te krijgen is, wat wil je dan van een docent?

Over vijf jaar is een universitair diploma minder waard door AI.

Antwoorden (%)

Hoe vaak besproken: **19**

Samenvatting

De groep is in twee bijna gelijke helften verdeeld. Wie het eens is, verwacht dat werkgevers minder waarde hechten aan een papier dat niet meer aantoont wat iemand zelf kan. Wie het oneens is, denkt dat kritisch denken en oordeelsvermogen juist schaarser en dus waardevoller worden. Veel gesprekken eindigden bij de vraag of de universiteit snel genoeg verandert om dat waar te maken.

Waarom oneens

Oordelen wordt schaars

Als iedereen tekst kan maken, wordt kunnen beoordelen wat klopt het echte vak.

Meer dan kennis

Een studie leert je ook samenwerken, doorzetten en twijfelen; dat neemt AI niet over.

Werkgevers willen houvast

Juist in een onzekere arbeidsmarkt blijft een diploma het eerste filter.

Waarom eens

Het bewijs wordt zwakker

Als onduidelijk is wie het werk deed, zegt een cijferlijst minder.

Kennis is overal

Wat je vier jaar leerde, levert een model in vier seconden.

Vaardigheden boven papier

Werkgevers testen straks liever zelf wat je kunt dan dat ze op een diploma afgaan.

Prominente ideeën & suggesties

Toets wat AI niet kan: Verschuif de nadruk naar oordelen, argumenteren en samenwerken.

Praktijk in de studie: Laat studenten werken aan echte vraagstukken van echte organisaties.

Diploma met portfolio: Geef naast het diploma een overzicht mee van wat iemand aantoonbaar heeft gemaakt.

Praat met werkgevers: Vraag het werkveld jaarlijks wat een afgestudeerde nu moet kunnen.

Verdiepende vragen

Wat koop je met een diploma? Kennis, een netwerk, een bewijs van doorzettingsvermogen of iets anders?

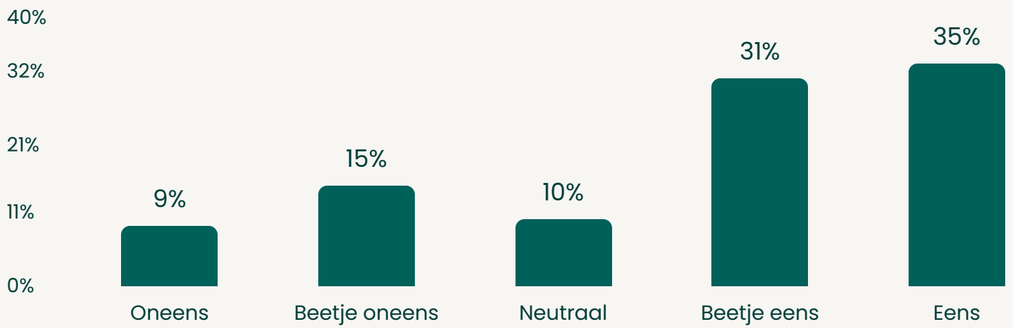
Wat blijft mensenwerk? Welke vaardigheid uit je eigen studie kan AI over vijf jaar nog steeds niet?

Wie moet bewegen? Moet de student zich aanpassen, de opleiding of de werkgever?

Docenten die AI verbieden, bereiden studenten voor op een wereld die niet meer bestaat.

Antwoorden (%)

Hoe vaak besproken: **21**

Samenvatting

Dit is de stelling met de duidelijkste meerderheid: twee derde is het eens. Studenten verwachten dat ze in hun eerste baan vanaf dag één met AI werken en willen dat nu leren. De kleinere groep die het oneens is, verdedigt het verbod niet als eindstation, maar als tijdelijke oefenruimte: eerst het vak leren, dan het gereedschap. Opvallend veel deelnemers vroegen niet om vrijheid, maar om duidelijkheid.

Waarom oneens

Eerst de basis

Je leert ook rekenen voordat je een rekenmachine krijgt; dat is geen achterstand.

Een verbod is ook een les

Soms moet je ervaren wat je zonder hulpmiddel kunt.

Niet elk vak is hetzelfde

In sommige vakken is zelf formuleren precies het leerdoel.

Waarom eens

De werkvloer wacht niet

Werkgevers verwachten dat je met AI kunt werken; zonder oefening sta je achter.

Verbieden werkt toch niet

Iedereen gebruikt het al, alleen nu stiekem en zonder begeleiding.

Leer het hier goed

De universiteit is de plek om kritisch met AI te leren omgaan, juist onder toezicht.

Prominente ideeën & suggesties

Per opdracht aangeven: Zet bij elke opdracht of AI verboden, toegestaan of verplicht is.

AI-vaardigheid als leerdoel: Neem verantwoord AI-gebruik op in de eindtermen van de opleiding.

Docenten laten oefenen: Geef docenten tijd om zelf te ontdekken wat AI in hun vak kan.

Samen regels maken: Stel de afspraken op met studenten, niet alleen voor studenten.

Verdiepende vragen

Wat moet je eerst zelf kunnen? Welke basis uit je studie wil je beheersen voordat je AI erbij pakt?

Verbod of oefenruimte? Kan een tijdelijk verbod zinvol zijn, en hoe leg je dat dan uit?

Wie leert van wie? Wat weten studenten over AI dat docenten nog niet weten, en andersom?

Bedankt!

Civinc

Vragen, opmerkingen, suggesties? Neem contact op via **hello@civinc.co** of ga naar **www.civinc.co/nl** voor meer informatie!

Civinc